

# Musiqiy tarbiya jarayonida yosh xususiyatlarini inobatga olish metodikasi

Sadoqat Samatovna Ashurova  
Buxoro xalqaro universiteti

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy tarbiya jarayonini bolalarning yosh xususiyatlariga moslashtirish, har bir yosh davriga xos psixologik-fiziologik, kognitiv, hissiy-iroda va ijtimoiy rivojlanish xususiyatlarini to'liq hisobga olgan holda musiqiy mashg'ulotlarni tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari va amaliy mexanizmlari chuqur tahlil qilingan. Maqolada har bir yosh bosqichiga xos musiqiy qobiliyatlarning shakllanish dinamikasi, tovush diapazoni va vokal imkoniyatlari, ritm va melodiya idrokining o'ziga xos jihatlari, musiqiy-harakat koordinatsiyasi, musiqiy xotira va tasavvur rivojlanishi, estetik his-tuyg'ularning yetilishi, musiqiy didning shakllanishi, ijodiy faoliyat xususiyatlari atroflicha yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** musiqiy tarbiya, yosh xususiyatlari, ontogenez, psixologik rivojlanish, fiziologik xususiyatlar, rivojlantiruvchi muhit, yosh xususiyatlariga mos muhit

## Methodology for considering age characteristics in the process of musical education

Sadoqat Samatovna Ashurova  
Bukhara International University

**Abstract:** This article provides an in-depth analysis of the scientific and social development characteristics of each age period. The article covers in detail the dynamics of the formation of musical abilities specific to each age stage, the range of sound and vocal capabilities, the specific aspects of rhythm and melody perception, musical-motor coordination, the development of musical memory and imagination, the maturation of aesthetic feelings, the formation of musical taste, and the characteristics of creative activity.

**Keywords:** musical education, age characteristics, ontogenesis, psychological development, physiological characteristics, parental education, family upbringing, developing environment, environment appropriate to age characteristics

Maktabgacha yoshlik davri - insonning eng muhim rivojlanish bosqichi bo'lib, aynan shu davrda shaxsning asosiy xususiyatlari, qobiliyatlari, qiziqishlari shakllanadi. Bolalar turli yosh bosqichlarida - erta yoshdan maktabga tayyorlov yoshigacha - psixologik, fiziologik, kognitiv, hissiy jihatdan tubdan farqlanadi. Shuning uchun musiqiy tarbiya jarayonini tashkil etishda bolalarning yosh xususiyatlarini chuqur bilish va ularni hisobga olish pedagogning eng muhim vazifasidir.

Yosh xususiyatlarini e'tiborsiz qoldirish, barcha yoshdagi bolalar bilan bir xil metodlar bilan ishlash, ularning imkoniyatlaridan oshiq yoki past talablar qo'yish musiqiy rivojlanishni sekinlashtiradi, bolalarda musiqaga qiziqishni yo'qotadi, ba'zan esa jismoniy va psixologik zararlar yetkazishi mumkin. Masalan, kichik yoshdagi bolalardan uzoq vaqt tinch o'tirishni talab qilish, ularga murakkab ko'p ovozli qo'shiqlarni o'rgatishga harakat qilish, yoki aksincha, katta yoshdagi bolalarga juda oddiy, primitiv materiallar taklif etish - bularning barchasi noto'g'ri pedagogik yondashuvlardir.

Ushbu maqolada maktabgacha yoshning har bir bosqichiga xos xususiyatlar tahlil qilinadi va ushbu xususiyatlarni musiqiy tarbiya jarayonida qanday hisobga olish metodikasi taqdim etiladi.

## II. MAKTABGACHA YOSHNING DAVRLASHUVI VA UMUMIY XUSUSIYATLARI

### 2.1. Yosh davrlashuvi tizimi

Maktabgacha ta'lim amaliyotida quyidagi yosh davrlashuvi qabul qilingan:

Erta yosh (2-3 yosh): Nur sari guruh Kichik yosh (3-4 yosh): Kichik guruh O'rta yosh (4-5 yosh): O'rta guruh Katta yosh (5-6 yosh): Katta guruh Maktabga tayyorlov yoshi (6-7 yosh): Tayyorlov guruh

Har bir yosh bosqichida bolaning rivojlanishi noyob xususiyatlarga ega. Psixologiya va pedagogika fanlarida senzitiv davr tushunchasi mavjud - bu ma'lum qobiliyatlar, ko'nikmalarning eng oson va tabiiy rivojlanadigan optimal davr. Musiqiy qobiliyatlar uchun senzitiv davr asosan 3-7 yoshga to'g'ri keladi.

### 2.2. Yosh xususiyatlarining asosiy jihatlari

Musiqiy tarbiyada hisobga olinishi kerak bo'lgan yosh xususiyatlari:

Fiziologik xususiyatlar:

- Vokal apparatining rivojlanishi (tovush diapazoni, ligamentlar holati)
- Nafas olish tizimi (hajmi, nazorat qilish qobiliyati)
- Eshitish analizatorining sezgirligi
- Harakat koordinatsiyasi (qo'pol va nozik motorika)
- Charchoqqa chidamlilik, ishlash qobiliyati

Psixologik xususiyatlar:

- Diqqatning barqarorligi va hajmi
- Xotira turlari va hajmi (operativ, qisqa muddatli, uzoq muddatli)

- Idrok xususiyatlari (analizlash, sintez qilish qobiliyati)
- Tafakkur turi (namoyon-harakat, obrazli, soʻzli-mantiqiy)
- Hissiy-iroda sferasi (his-tuygʻularni nazorat qilish)
- Motivatsiya (ichki, tashqi)

Ijtimoiy-shaxsiy xususiyatlar:

- Oʻyin, taʼlim, mehnat faoliyatining oʻzaro nisbati
- Muloqot koʻnikmalari
- Oʻz-oʻzini baholash va tanqidiy munosabat
- Masʼuliyat hissi
- Katta-kichik munosabatlari tushunchasi

### III. TURLI YOSH GURUHLARI XUSUSIYATLARI VA MUSIQIY TARBIYA METODIKASI

#### 3.1. Erta yosh (2-3 yosh)

Umumiy rivojlanish xususiyatlari:

Erta yosh - intensiv jismoniy va psixik rivojlanish davri. Bolalar faol harakatlanishadi, atrofdagi dunyoni oʻrganishadi, nutq faol rivojlanadi (50 soʻzdan 1000-1500 soʻzgacha). Diqqat qisqa muddatli (3-5 daqiqa), barqaror emas. Tafakkur namoyon-harakat xarakteriga ega - bola narsalarni qoʻlida tutib, ular bilan harakatlar qilib oʻrganadi. Hissiyotlar kuchli, ammo oʻtkinchi. Asosiy faoliyat - oʻyin va amaliy predmet bilan harakat.

Musiqiy rivojlanish xususiyatlari:

- Musiqaga hissiy javob berish qobiliyati shakllanadi
- Qisqa, oddiy melodiyalarni tinglash, eslab qolish
- Ovoz diapazoni juda tor: mi1 - la1 (5 poluton)
- Nafas qisqa, ligamentlar juda nozik
- Ritmik harakatlar elementar (qoʻl chalish, oyoqni qoqish)
- Musiqiy-harakat koordinatsiyasi boshlangʻich bosqichda

Metodika va tavsiyalar:

*Mashgʻulot davomiyligi:* 8-10 daqiqa, haftasiga 2 marta

*Qoʻshiq kuylash:*

- Juda qisqa qoʻshiqlar (4-8 takt)
- Soʻzlar oddiy, takrorlanuvchi ("ay-lyuli", "opa-opa")
- Pedagog katta ovozi bilan kuylaydi, bolalar qoʻshilishadi
- Nafas mashqlari oʻyinli shaklda ("shamni puflash", "pufakchalar")
- Artikulyatsiya mashqlari (til, lablar mashqlari oʻyin shaklida)

*Musiqinglash:*

- 30 sekund - 1 daqiqalik qisqa parchalar
- Yorqin, aniq obrazli musiqing (hayvonlar, tabiat tovushlari)
- Tinglash davomida harakat qilish, oʻynamaslikka ruxsat

- Bir xil asarni ko'p marta takrorlash (tanishlik uyg'otadi)

*Musiqiy-ritmik harakatlar:*

- Oddiy harakatlar: qo'l chalish, oyoqni bosish, bosh limg'itish
- Musiqaga mos yurish, to'xtash
- O'yinli elementlar: hayvonlarni taqlid qilish
- Kattalar (pedagog, ota-ona) bilan birga harakat

*Cholg'u asboblari:*

- Sharshovli asboblari: marakas, rumba, qo'ng'iroqchalar
- Erkin eksperimentlash - tovush chiqarish tajribasi
- Pedagog bilan birga oddiy ritmlarni takrorlash

*Muhim eslatmalar:*

- Majburlamaslik, bosim o'tkazmaslik
- O'yin shakli - asosiy yondashuv
- Maqtash, rag'batlantirish
- Tanaffus va dam olish ko'p bo'lishi
- Xavfsizlikka alohida e'tibor

### 3.2. Kichik yosh (3-4 yosh)

*Umumiy rivojlanish xususiyatlari:*

Bolada "men o'zim" tushunchasi shakllanadi, mustaqillikka intilish. Nutq faol rivojlanadi, oddiy gaplar qura boshlaydi. Diqqat 7-10 daqiqaga uzayadi. Tafakkur obrazli xarakterga o'tadi. Hissiyotlar kuchli, ammo nazorat qilish qobiliyati hali zaif. O'yin - etakchi faoliyat.

*Musiqiy rivojlanish xususiyatlari:*

- Musiqaning kayfiyatini (quvnoq-qayg'uli) sezish
- Qisqa melodiylarni eslab qolish, kuylash
- Tovush diapazoni: re1 - la1 (6-7 poluton)
- Yuqori va past tovushlarni farqlash
- Oddiy ritmik naqshlarni takrorlash
- Musiqaga mos harakatlarni koordinatsiya qilish

*Metodika va tavsiyalar:*

*Mashg'ulot davomiyligi:* 15 daqiqa, haftasiga 2 marta

*Qo'shiq kuylash:*

- 8-16 taktli qo'shiqlar
- Diapazoni re1 - la1 doirasida
- Oddiy, tushunarli matn (tanish predmetlar, harakatlar)
- Takrorlanuvchi refren (bolalar kuylashi oson)
- Pedagogning aniq, ifodali namoyishi
- Guruh bilan qo'shib kuylash
- Qisqa frazalar, tez-tez nafas olish imkoniyati

*Musiqinglash:*

- 1-1,5 daqiqalik asarlar
- Dasturli, hikoyali musiqing
- Musiqingni tinglash davomida harakat qilishga ruxsat
- Rasmlar, qo'g'irchoqlar yordamida obrazlarni yaratish
- Suhbat oddiy, qisqa ("Musiqing qanday edi?", "Qayg'uli yoki quvnoqmi?")

*Musiqiy-ritmik harakatlar:*

- Asosiy harakatlar: oddiy yurish, oyoq uchida yurish, chopish
- Qo'llar bilan oddiy harakatlar: yuqoriga-pastga, oldinga-orqaga
- Musiqiy o'yinlar syujetli (mushuk va sichqonlar, ayiq va quyonlar)
- Doira shaklida raqslar
- Pedagog namoyish etadi, bolalar takrorlaydilari

*Cholg'u asboblari:*

- Sharshovli va zarb: marakas, do'mbira, damburalar, uchburchak
- Asbobni to'g'ri ushlab turish ko'nikmasini shakllantirish
- Oddiy ritmlarni pedagog bilan birga chalish
- "Musiqiy suhbat" - pedagog chaladi, bolalar javob berishadi

3.3. O'rta yosh (4-5 yosh)

Umumiy rivojlanish xususiyatlari:

Diqqat ancha barqaror (10-12 daqiqa), ixtiyoriy xotira rivojlanadi. Obrazli tafakkur etakchi, mantiqiy fikrlash elementlari paydo bo'ladi. Hissiyotlar ustida ma'lum nazorat. Ijtimoiy munosabatlar rivojlanadi, guruhda o'ynash qiziqarli. Kattalar autoriteti muhim.

Musiqiy rivojlanish xususiyatlari:

- Musiqaning janrini (marsh, vals, polka) farqlash
- Melodiya harakati (ko'tarilish-tushish) ni sezish
- Tovush diapazoni: re1 - si1 (7-8 poluton)
- Ovoz ancha mustahkam, ammo hali nozik
- Ritmik naqshlarni aniq takrorlash
- Murakkab koordinatsiyali harakatlar
- Musiqiy asarni taqqoslash qobiliyati

Metodika va tavsiyalar:

*Mashg'ulot davomiyligi:* 20 daqiqa, haftasiga 2 marta

*Qo'shiq kuylash:*

- 16-24 taktli qo'shiqlar, ikki qismli
- Diapazoni re1 - si1, ba'zan do2
- Ancha murakkab matnlar, hikoyalar
- Ifodali kuylashga e'tibor
- Dinamika o'zgarishlarini (kuchli-zaif) qo'llash

- Solo kuylashni boshlash (istiqbollari bo'lgan bolalar bilan)
- Musiqiy frazirovka (gap oxirida "tinish" qilish)

*Musiqqa tinglash:*

- 2-2,5 daqiqalik asarlar
- Turli janrlar: vokal, instrumental
- Turli xarakter: lirik, dramatik, march, raqs
- Asarning bo'laklarini farqlash
- Janrni aniqlash ("Bu marsh, vals, polkami?")
- Asarlarni taqqoslash ("Ikki qo'shiq qanday farq qiladi?")
- Ijrochilar haqida oddiy ma'lumot (bastakor, kuychii)

*Musiqiy-ritmik harakatlar:*

- Asosiy harakatlarning turli xillari (tovon ustida, tizzada)
- Raqs elementlari: qadam-tizma, aylanish
- Juft bo'lib raqslash
- Murakkab musiqiy o'yinlar, rollari bo'lgan o'yinlar
- Predmetlar bilan harakatlar (sharf, lenta, to'p)
- Ijodiy topshiriq: musiqaga o'z harakatingizni o'ylab topish

*Cholg'u asboblari:*

- Barcha sharshovli va zarb asboblari
- Melodiya asboblariga kirish: metallofon (2-3 plastinka)
- Asboblarni orkestri tashkil etish (pedagog rahbarlik qiladi)
- Tanish qo'shiq melodiylarini oddiy holda chalish
- Musiqiy drammatizatsiyalarda asboblardan foydalanish

### 3.4. Katta yosh (5-6 yosh)

*Umumiy rivojlanish xususiyatlari:*

Diqqat barqaror (15-20 daqiqa), ixtiyoriy. Mantiqiy tafakkur faol rivojlanadi. Hissiyotlar ustida nazorat sezilarli yaxshilanadi. Ijtimoiy rolar tushunchasi rivojlangan. Til bilan munosabat shakllanadi, o'qishga qiziqish. O'z harakatlarini baholash qobiliyati.

*Musiqiy rivojlanish xususiyatlari:*

- Musiqaning ifoda vositalarini (melodiya, ritm, tempo, dinamika, tembr) farqlash
- Tovush diapazoni: re1 - do2, ba'zan re2
- Tovush balandligini aniq sezish
- Murakkab ritmik naqshlar
- Ikki ovozli elementlar
- Musiqiy tasavvur rivojlangan ("ichki eshitish")
- Estetik baholash, tanqidiy fikrlash elementlari

*Metodika va tavsiyalar:*

*Mashg'ulot davomiyligi:* 25 daqiqa, haftasiga 2 marta

*Qo'shiq kuylash:*

- 24-32 taktli qo'shiqlar, bir necha qismli
- Diapazoni re1 - do2 (re2)
- Murakkab matnlar, metaforalar
- Vokal texnikasiga ehtibor: nafas, artikulyatsiya, rezonat orlar
- Dinamika, tempo, kayfiyat o'zgarishlari
- Solo, duet, kichik guruh kuylash
- Ikki ovozli oddiy qo'shiqlar ("kanonlar")
- Akkapella elementlari (asbobsiz)

*Musiqinglash:*

- 3-4 daqiqalik asarlar, murakkab tuzilishli
- Klassik musiqing: Chaykovskiy, Mocart, Vivaldi
- Milliy musiqing: o'zbek klassik ashulalari
- Simfonik asboblarning bilan tanishish
- Musiqingni tahlil qilish: "Qaysi asbob chalmogda?", "Necha qism bor?",

"Asarning kayfiyati qanday o'zgaradi?"

- Kompozitor hayoti va ijodi haqida qisqa ma'lumot
- Musiqingiy tajribani so'z bilan ifodalash

*Musiqing-ritmik harakatlar:*

- Murakkab koordinatsiya: qo'llar va oyoqlar turli harakatlar
- Xalq raqslari elementlari: o'zbek, rus, boshqa xalqlar
- Ballroom raqslari elementlari (vals, polka)
- Musiqingali dramatizatsiyalar, pyeslar
- Guruh kompozitsiyalari, diagonallar, doiralar
- Ijodiy improvizatsiya: musiqingaga o'z raqsingizni yaratish

*Cholg'u asboblari:*

- Metallofon, ksilofonda oddiy kuylar (5-7 tovush)
- Notani o'qish elementlari
- Orkestrdagi o'z rolini tushunish
- Dirijor ishoralarini bilish
- Ansambl, bir vaqtda boshlash va tugatish
- Musiqingiy asarni asboblarning bilan akkompanementlash

3.5. Maktabga tayyorlov yoshi (6-7 yosh)

Umumiy rivojlanish xususiyatlari:

Diqqat maksimal barqaror (20-25 daqiqa). So'zli-mantiqiy tafakkur yetakchi o'ringa o'tadi. Ixtiyoriy xulq-atvor rivojlangan. Ijtimoiy normalar va qoidalarga rioya qilish. Maktabga tayyorgarlik, o'qish-yozish elementlari. Mas'uliyat hissi. O'zini va boshqalarni baholash qobiliyati.

Musiqingiy rivojlanish xususiyatlari:

- Musiqiy tilni chuqur tushunish
- Tovush diapazoni: do1 - re2 (mi2)
- Vokal texnikasi yaxshi rivojlangan
- Murakkab ritmik va melodiya naqshlar
- Ko'p ovozli musiqa idroki
- Musiqiy asarlarni tahlil qilish, tanqid qilish
- Ijodiy musiqiy faoliyat: kompozitsiya elementlari
- Musiqiy madaniyat va estetik did shakllanishi

Metodika va tavsiyalar:

*Mashg'ulot davomiyligi:* 30 daqiqa, haftasiga 2-3 marta

*Qo'shiq kuylash:*

- Uzoq, murakkab qo'shiqlar (32-40 takt)
- Keng diapazoni do1 - re2 (mi2)
- Turli janr: lirik, march, raqs qo'shiqlari
- Professional vokal texnikasi: rezonatorlar, vibrato elementlari
- Ikki-uch ovozli kuylash
- Xor ijrochiligi: sopran, alt bo'linishi
- Solo repertuar (iqtidorli bolalar uchun)
- Mikrofondan foydalanish (konsertlar uchun)

*Musiqa tinglash:*

- 4-5 daqiqalik murakkab asarlar
- Turli davr va uslub: barokko, klassitsizm, romantizm
- Simfonik asarlar, opera, balet parchalari
- Musiqiy shakllarni farqlash: sonatsi, rondo, variatsiya
- Kompozitorlar ijodi bilan tanishish
- Musiqiy janrlarning boy doirasi
- Jonli konsertlarda qatnashish
- Musiqiy asarlar haqida insho yozish

*Musiqiy-ritmik harakatlar:*

- Murakkab xoreografik kompozitsiyalar
- Turli xalqlar raqslari
- Zamonaviy raqs elementlari
- Musiqali spektakllar, mini-operalar
- Improvizatsiya va kompozitsiya: o'z raqsingizni yaratish
- Plastik teatr elementlari

*Cholg'u asboblari:*

- Melodiya asboblari murakkab kuylar (10-12 tovush)
- Notani erkin o'qish
- Orkestrdagi turli ovozlar (I, II skripka, alt, bas)

- O‘z-o‘zini boshqarish: yakka chalish
- Ijodiy kompozitsiya: o‘z musiqangizni yaratish
- Dasturiy ta’minot: musiqiy redaktorlar (GarageBand Kids)

#### IV. YOSH XUSUSIYATLARINI HISOBGA OLISH TAMOYILLARI

##### 4.1. Asosiy pedagogik tamoyillar

Tabiiylik tamoyili: Bolaning tabiiy rivojlanish qonuniyatlariga mos ravishda ishlash, sun’iy tezlashtirmaslik.

Haddan tashqari yuklamaslik tamoyili: Bolaning yoshi va imkoniyatlariga mos yuklama, charchoqdan saqlanish.

Murakkablashish tamoyili: Bosqichma-bosqich, yosh o‘shish bilan birga materialning murakkablashishi.

Individual yondashuv tamoyili: Bir yoshdagi bolalar ham turlicha rivojlanadi, har birining individual xususiyatlarini hisobga olish.

Faollik va qiziqish tamoyili: Bolani qiziqtirish, ichki motivatsiyani uyg‘otish, faol ishtirokini ta’minlash.

##### 4.2. Yosh o‘tish davrlari (krizislar)

Psixologiyada yosh krizislari tushunchasi mavjud - bu bir yosh davridan ikkinchisiga o‘tish davrlari bo‘lib, bolaning xulq-atvori o‘zgaradi, yangi ehtiyojlar paydo bo‘ladi. Asosiy krizislar:

- 3 yosh krizisi ("Men o‘zim" davri)
- 7 yosh krizisi (maktab tayyorgarligi, "bolam-kattaman" davri)

Krizis davrlarida bolalar tez charchaydilar, irg‘ish bo‘lishadi, itoatsiz bo‘lishlari mumkin. Pedagog sabr-toqatli, tushunuvchan bo‘lishi, majburlamaslik, bosim ko‘rsatmaslik kerak.

##### 4.3. Individual farqlar

Bir yoshdagi bolalar ham juda turlicha bo‘lishi mumkin:

- Temperament (xolerik, sangvinik, flegmatik, melanxolik)
- Musiqiy qobiliyatlar darajasi
- Jismoniy rivojlanish tezligi
- Ijtimoiy muhit ta’siri (oilada musiqiy muhit)

Pedagog har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olishi, differentsiallashgan yondashuvni qo‘llashi kerak.

#### V. AMALIY TAVSIYALAR

##### 5.1. Diagnostika va monitoring

Har bir yosh bosqichida:

- Yil boshida diagnostika (boshlang‘ich holat)
- Yil davomida kuzatish (dinamik monitoring)
- Yil oxirida yakuniy baholash

Diagnostika mezonlari yosh xususiyatlariga mos bo'lishi, haddan oshmasligi kerak.

## 5.2. Ota-onalar bilan hamkorlik

Ota-onalarga yosh xususiyatlari haqida ma'lumot berish:

- Seminarlar, suhbatlar
- Bukletlar, materiallar
- Uyda qanday ishlash bo'yicha maslahatlar
- Haddan tashqari talabchanlik xavfi haqida ogohlantirish

## 5.3. Tarbiyachilar bilan hamkorlik

Musiqiy rahbar va guruh tarbiyachisi o'rtasida yaqin aloqa:

- Bolalar haqida ma'lumot almashinish
- Musiqiy materiallarni kundalik hayotda qo'llash
- Umumiy yondashuv va talablar

## VI. XULOSA

Musiqiy tarbiya jarayonida bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olish - bu samarali pedagogikaning asosi. Har bir yosh davri o'ziga xos imkoniyatlar va cheklovlarga ega. Pedagog bu xususiyatlarni chuqur bilishi, ularni amalda qo'llay olishi, haddan oshmasligi va shu bilan birga bolalarning potentsialini maksimal darajada ochishi zarur.

Yosh xususiyatlariga mos musiqiy tarbiya bolalarda musiqaga chinakam muhabbat uyg'otadi, musiqiy qobiliyatlarni tabiiy va garmonic rivojlantiradi, musiqiy madaniyatning mustahkam poydevorini yaratadi. Aksincha, yosh xususiyatlarini e'tiborsiz qoldirish bolalarda musiqaga befarqlik, hatto nafrat uyg'otishi, jismoniy va psixologik muammolar keltirib chiqarishi mumkin.

Zamonaviy musiqiy pedagog - bu nafaqat musiqachi, balki bolalar psixologiyasini, rivojlanish qonuniyatlarini yaxshi biladigan, har bir bolaga individual yondasha oladigan, yosh xususiyatlarni hisobga olgan holda ishlaydigan malakali mutaxassis bo'lishi kerak.

## Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетики. Science and Education 3 (5), 1562-1569

2. КБ Холиков. Роль теоретичности и применения информационных систем в области теории, гармонии и полифонии музыки. Scientific progress 2 (3), 1044-1051

3. КБ Холиков. Образовательное учреждение высшего профессионального образования в музыкальной отрасли Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 946-951

4. КБ Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136
5. КБ Холиков. Неизбежность новой методологии музыкальной педагогике. Science and Education 4 (1), 529-535
6. КБ Холиков. Характеристика психологического анализа музыкальной формы, измерение ракурса музыкального мозга. Science and Education 4 (7), 214-222
7. КБ Холиков. Локально одномерные размеры, основа динамично развитого произведения музыки. Science and Education 3 (11), 1007-1014
8. КБ Холиков. Задачи хора для вырождающегося нагруженного управления косвенного, противоположного и параллельно-двигающегося голоса. Scientific progress 2 (3), 690-696
9. КБ Холиков. Прослушка классической музыки и воздействия аксонов к нервной системе психологического и образовательного процесса. Science and Education 4 (7), 142-153
10. КБ Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. Science and Education 4 (7), 378-383
11. КБ Холиков. Магнитные свойства тяготение к человеку многоголосного произведения музыки. Scientific progress 2 (3), 728-733
12. КБ Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. Science and Education 5 (11), 137-142
13. КБ Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. Science and Education 5 (11), 143-149
14. КБ Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. Science and Education 5 (11), 150-157
15. КБ Холиков. Психика музыкальной культуры и связь функции головного мозга в музыкальном искусстве. Science and Education 4 (7), 260-268
16. КБ Холиков. Перенос энергии основного голоса к другим голосам многоголосной музыки. Science and Education 3 (12), 607-612
17. КБ Холиков. Дифференцированное обучение студентов на занятиях гармонии и анализа музыкальных произведений. Scientific progress 2 (3), 1038-1043
18. КБ Холиков. Модели информационного влияния на музыку управления и противоборства. Science and Education 4 (7), 396-401
19. КБ Холиков. Характер музыки и результат смысловое содержание произведения. Scientific progress 2 (4), 563-569

20. КБ Холиков. Абстракция в представлении музыкально психологического нейровизуализации человека. Science and Education 4 (7), 252-259
21. КБ Холиков. Внимания музыканта и узкое место захвата подавление повторения, сходство многовоксельного паттерна. Science and Education 4 (7), 182-188
22. КБ Холиков. Защитный уровень мозга при загрузке тренировочных занятиях и музыкального моделирование реальных произведениях. Science and Education 4 (7), 269-276
23. КБ Холиков. Элементы музыкальной логики, фундамент музыкального построения. Science and Education 3 (1), 578-583
24. КБ Холиков. Основные концепции, проблемы и методы как теории и гармония в деятельности учителя музыкальной культуры в школе. Science and Education 3 (1), 663-670
25. КБ Холиков. Музыкальная модель, эффективный численный ритм и программный комплекс для концентрации вокального пения. Science and Education 3 (1), 546-552
26. КБ Холиков. Содержание урока музыки в общеобразовательном школе. Scientific progress 2 (3), 1052-1059
27. КБ Холиков. Музыка и психология человека. Вестник интегративной психологии, 440-443 2 (1), 440-443
28. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. Science and Education 4 (7), 121-129
29. КБ Холиков. Фокус внимания и влияние коры височной доли в разучивании музыкального произведения. Science and Education 4 (7), 304-311
30. КБ Холиков. Особенность взаимосвязанности между преподавателем и учащимся ракурса музыки в различных образовательных учреждениях: детском саду, школе, вузе. Science and Education 4 (2), 1055-1062